

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
комунального закладу
«Здолбунівський геріатричний пансіонат»
Рівненської обласної ради**

13.06.2023

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 13.06.2023 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради (далі – пансіонат, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Круцюк Антон Володимирович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Струц Олена Валеріївна, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Вовк-Собіна Ольга Миколаївна, представник громадської організації.

Пансіонат знаходиться за адресою: вул. 8 Березня, б. 40, м. Здолбунів, Рівненський р-н, Рівненська обл., 35800.

Заклад розрахований на перебування 230 осіб. На день відвідування у пансіонаті перебувало 208 осіб (104 жінки та 104 чоловіка), з яких:

195 дієздатних;

13 визнані судом недієздатними (6 з них під опікою закладу);

28 осіб, які відносяться до маломобільних груп населення;

89 ліжкових хворих;

99 осіб, яким встановлено групи інвалідності.

Крім того, у закладі перебувають 43 внутрішньо переміщені особи з Київської та Донецької областей.

Діяльність пансіонату здійснюється відповідно до Положення комунального закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради, затвердженого рішенням Рівненської обласної ради від 11.03.2021 № 104 (далі – Положення).

Пансіонат відповідно до Положення є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, що утворюється для цілодобового проживання (перебування) та догляду за громадянами похилого віку та особами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового, медичного обслуговування, соціальних послуг і комплексу реабілітаційних заходів.

У складі пансіонату функціонує психоневрологічне відділення, яке згідно з Положенням про психоневрологічне відділення комунального закладу «Здолбунівський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів» Рівненської обласної ради, затвердженим рішенням директора закладу від 20.03.2017, є структурним підрозділом пансіонату, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в закладі.

Пансіонат розташований на земельній ділянці площею 10,5 га. Територія закладу огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт. Територія облаштована лавками для відпочинку, альтанками та гойдалками (фото 1).

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, терапія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа, лабораторна справа (клініка).

Штатна чисельність працівників пансіонату складає 118 штатних одиниць.

Медичний супровід підопічних відповідно до штатного розпису на 2023 рік здійснюють сімейний лікар (працюють один на 0.5 ставки, а інший на 1.5 ставки), лікар-психіатр (0.5 ставки), сестра медична з масажу (0.5 ставки), сестра медична з фізіотерапії (0.5 ставки), лаборант (0.5 ставки), медичні та молодші медичні сестри.

Смертність жителів пансіонату за 2023 (станом на 13.06.2023) становить 23 особи, з яких вік померлих від 60 до 96 років, а причиною смерті здебільшого є хронічна серцева недостатність та ішемічна хвороба серця.

Фінансування закладу на 2023 рік становить 43 261 717,22 грн., з них 6 292 815,11 грн. – пенсійні кошти та 1 466 246,91 грн. – благодійна допомога.

Вартість харчування одного підопічного в день становить 145,17 грн., а медичного забезпечення – 12,88 грн.

Зі слів керівництва закладу, харчування підопічних здійснюється через аутсорсинг. Підопічних забезпечено чотириразовим харчуванням та наявне семиденне перспективне меню.

Група НПМ відмітила, що в житлових кімнатах чисто, відсутні неприємні запахи. У пансіонаті є бібліотека, в якій забезпечена можливість перегляду фільмів та користування мережею Інтернет (фото 2, 3).

Під час відвідування встановлено, що на інформаційних стендах у кожному корпусі наявна інформація про права підопічних, а також номери телефонів гарячих ліній та посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини).

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування зі 68 підопічними та 15 працівниками закладу. Скарг на неналежне поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 21.04.2022. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення:

права на свободу та особисту недоторканність;

право на достатній життєвий рівень, що включає достатнє житло;

на гідні та безпечні умови перебування;

права на отримання тих самих засобів та приналежностей для захисту і особистої гігієни, яких повинно дотримуватись населення в цілому.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Рівненській обласній державній адміністрації:

1.1 Забезпечити належний контроль за діяльністю комунального закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради з метою реалізації прав підопічних.

1.2. Розглянути можливість виділення коштів для ремонту житлового корпусу № 2.

1.3. Вирішити питання щодо проведення флюорографії ліжко-хворим підопічним та забезпечення пансіонату всіма необхідними медикаментами.

1.4. Вжити заходів щодо приведення місткості комунального закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради у відповідність до пункту 6.1.1.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» згідно з якими для осіб, спроможних самостійно пересуватися, і для осіб, які пересуваються на кріслах колісних, приймаються з розрахунку не менше 8 м² і 10 м² на людину відповідно.

1.5. Розглянути питання щодо введення окремої штатної одиниці – лікаря-психолога.

2. Комунальному закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради:

2.1. Припинити практику безпідставного поміщення осіб до психоневрологічного відділення без висновку лікарсько-консультативної комісії за участю лікаря-психіатра.

2.2. Керівництву та персоналу забезпечити поважне та таке, що не принижує людську гідність, ставлення до підопічних.

2.3. Забезпечити дотримання Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (Витяги з Восьмої Загальної доповіді та інших нормативно-правових актів стосовно дотримання прав мешканців зазначеної

установи, у тому числі забезпечити розміщення у санвузлах житлових корпусів засобів особистої гігієни).

2.4. Обладнати пороги у всіх кімнатах житлових корпусів для вільного пересування підопічних на колісних кріслах.

2.5. Продовжити та проконтролювати укладеннями всіма підопічними декларацій з сімейним лікарем та надання мешканцям послуг лікарями вузьких спеціальностей. У разі необхідності ініціювати залучення до цього процесу Національну службу здоров'я України.

2.6. Основну медичну документацію щодо стану здоров'я підопічних (соматичного та психічного) привести у відповідність до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

2.7. Забезпечити контроль за якістю харчових продуктів при прийомі їх від постачальників.

2.8. Вжити заходів забезпечення безпечних та комфортних умов проживання підопічних.

За результатами опрацювання звіту Рівненська обласна державна адміністрація поінформувала Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про виконання наданих рекомендацій закладом, а саме:

до відповідальних працівників медичного персоналу закладу доведено інформацію про обов'язковість ведення документації щодо стану здоров'я підопічних у відповідності до форм первинного обліку, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110;

здійснюється контроль за переукладанням внутрішньо переміщеними особами декларацій з сімейним лікарем та проведення серед підопічних, що є новоприбулими, роз'яснювальної роботи щодо цього;

здійснено забезпечення санвузла житлового корпусу № 5 засобами гігієни;

забезпечено контроль за якістю харчових продуктів та дотриманням термінів їх споживання;

закладом направлено лист до Департаменту соціальної політики та постійної комісії з питань соціальної політики і соціального захисту учасників АТО та членів їх сімей Рівненської обласної ради щодо введення окремої штатної одиниці – лікаря-психолога;

керівництвом та персоналом забезпечено поважне та таке, що не принижує людську гідність, ставлення до підопічних, а також максимально забезпечуються комфортні умови проживання.

Водночас залишаються не виконаними рекомендації щодо:

виділення коштів для ремонту житлового корпусу № 2;

норм площі на одну особу;

проведення флюорографії ліжко-хворим підопічним та забезпечення пансіонату всіма необхідними медикаментами;

обладнання порогів у всіх кімнатах житлових корпусів для вільного пересування підопічних на колісних кріслах;

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Підвальне приміщення пансіонату, яке визначено як укриття, потребує капітального ремонту та не може експлуатуватись в якості захисної споруди, оскільки не відповідає Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Підвальне приміщення знаходиться у неналежному санітарному стані: відсутня система вентиляції, на шляху руху наявні пороги та сходи, приміщення сире. В укритті наявні місця для сидіння та лежання, що очевидно є недостатнім, враховуючи кількість підопічних пансіонату. В укритті відсутній запас питної води, продуктів харчування, засобів первинного пожежогасіння, засобів надання медичної допомоги, санвузол (фото 4, 5, 6, 7).

Невиконання вимог згаданого вище Наказу порушує право підопічних на життя, оскільки укриття закладу не підготовлено для його належного використання в умовах воєнного стану. Крім того, під час відвідування встановлено, що підопічні під час екстреного оповіщення «повітряна тривога» продовжують перебувати у житлових кімнатах.

Порушення права на охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України).

2. У закладі документація щодо стану здоров'я підопічних (соматичного та психічного) ведеться у формі «Історія хвороби», що не відповідає жодній із форм первинної облікової документації, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 (далі – Наказ).

Порушення права володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

3. Використання особистих коштів підопічних, опікуном яких є заклад, здійснюється відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної

політики України від 17.08.2018 № 1173. Проте, закладом не дотримано вимог зазначеного Порядку, зокрема у частині ведення документації.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

4. Відповідно до статті 29 Конституції України кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Відповідно до пункту 15 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, до інтернату приймаються громадяни похилого віку та особи з інвалідністю віком старше 18 років із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, побутового обслуговування, надання медичної допомоги, комплексу реабілітаційних послуг і яким згідно з висновком лікарсько-консультативної комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті, незалежно від наявності осіб, зобов'язаних за законом їх утримувати, або опікунів та піклувальників. Під час конфіденційного спілкування з підопічними, які проживають у пансіонаті, останніми повідомлено, що так і продовжують мати місце факти незаконних помещень підопічних до психоневрологічного відділення за проступки, зокрема через зловживання алкоголем.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України).

5. Житлова площа деяких кімнат не відповідає вимогам пункту 6.1.1.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007). Так, у житловій кімнаті для осіб з інвалідністю, які використовують крісла колісні, порушено норми житлової площі на одну особу. Також у кімнаті проживає 4 підопічних, що порушує вимоги ДБН В.2.2-18:2007 (фото 8, 9, 10).

Окрім того, групою НПМ встановлено, що кімнати психоневрологічного відділення розраховані в переважній більшості на одночасне проживання трьох осіб та не забезпечують норми житлової площі 8 м² на одну особу (фото 11).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

6. Житлові корпуси та адміністративний корпус пансіонату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме: коридори житлових приміщень не обладнані поручнями (фото 12);

верхня і нижня сходинка сходового маршу не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходінок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу (фото 13);

зовнішній пандус не облаштований двобічною огорожею з поручнями (фото 14);

вхідні двері до корпусу та житлових кімнат мають необладнані пороги (фото 15);

не у всіх санітарно-гігієнічних приміщеннях встановлено поручні (фото 16, 17);

окремі санітарно-гігієнічні приміщення не обладнані тривожною сигналізацією.

У порушення пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772, житлові кімнати підопічних не обладнані кнопками виклику персоналу для цілодобового контакту підопічних з персоналом.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

7. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

При цьому, дозвілля клієнтів пансіонату є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телебачення або прослуховування радіомовлення, що не відповідає вимогам пункту 4 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2020 № 772, яким передбачено, що забезпечення створення денної зайнятості підопічних (заняття творчістю, культурно-дозвіллеві заходи, працетерапія тощо) є одним з основних завдань інтернату.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України:

вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг комунальним закладом «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації, надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Рівненської обласної військової адміністрації.

2. Рівненській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності комунального закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради;

розглянути питання щодо можливості додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті.

3. Комунальному закладу «Здолбунівський геріатричний пансіонат» Рівненської обласної ради:

облаштувати укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

припинити практику безпідставного поміщення осіб до психоневрологічного відділення;

забезпечити дотримання норм житлової площі на особу;

облаштувати корпуси відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

забезпечити приведення документації щодо стану здоров'я підопічних у відповідність до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110;

організувати денну зайнятість підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;

забезпечити дотримання Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

Додатки: фотоматеріали – на 5 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Антон КРУЦЮК

фото 1

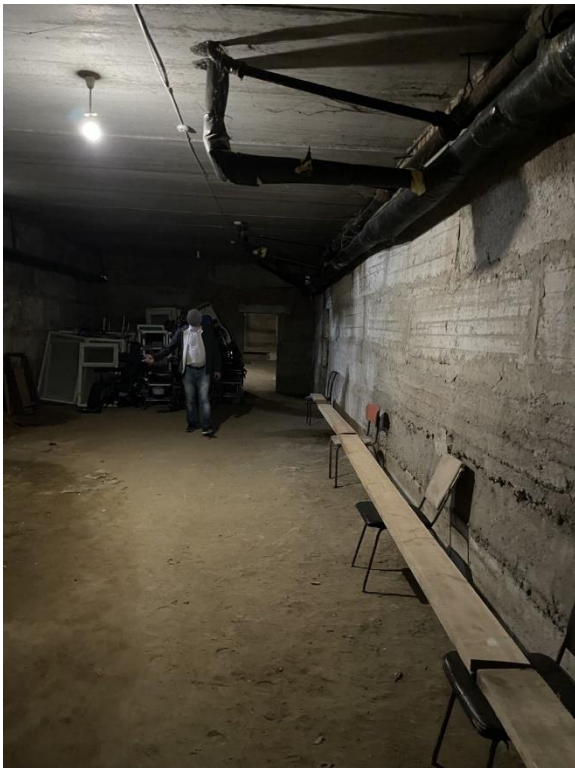
фото 2

фото 3

φωτο 4

11
φωτο 5

φωτο 6

φωτο 7

φωτο 8

12
φωτο 9

φωτο 10

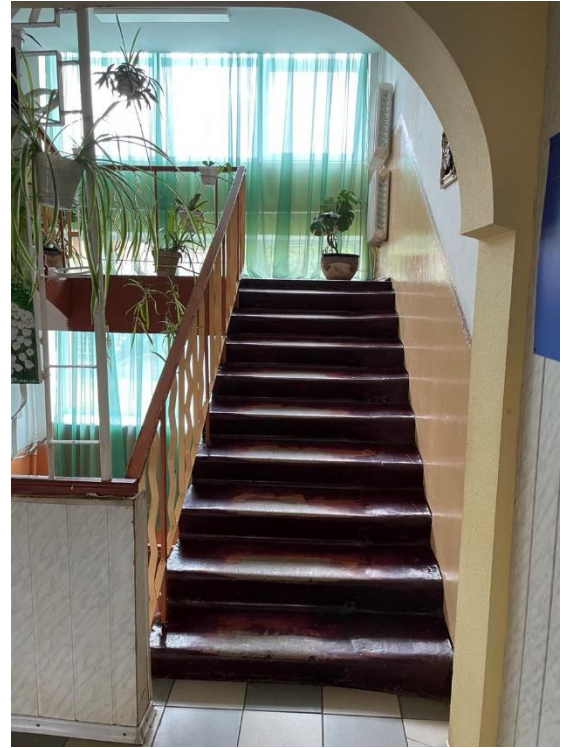
φωτο 11

φωτο 12

13
φωτο 13

φωτο 14

φωτο 15

фото 16

14

фото 17

